

MD 2004, mun.Chișinău, bd Ștefan cel Mare și Sfânt,162, tel. 022 20 45 56, e-mail: cancelaria@mediu.gov.md

08.07.2022 Nr. 04-10/1

La nr. 05-09/23 din 13.05.2022

**Direcția politici de aer și
schimbări climatice**

AVIZ DE EVALUARE PREALABILĂ

pentru proiectul „Programului național de adaptare la schimbările climatice pînă în anul 2030 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia”

Urmare a examinării solicitării nr. 05-09/23 din 13.05.2022 privind determinarea necesității efectuării evaluării strategice de mediu (evaluarea prealabilă) pentru proiectul „Programului național de adaptare la schimbările climatice pînă în anul 2030 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia” (în continuare - PNASC), în temeiul art. 3 alin. (2) al Legii nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu, pct. 27 din Ghidul cu privire la efectuarea procedurilor privind evaluarea strategică de mediu, aprobat prin Ordinul nr. 219/2018 al Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului și Hotărârii Guvernului nr. 145/2021 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Mediului, comunicăm următoarele.

Potrivit art. 5 alin. (3) din Legea nr. 11/2017, informația privind determinarea necesității efectuării evaluării strategice de mediu pentru proiectul „Programului național de adaptare la schimbările climatice pînă în anul 2030 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia” a fost publicată pentru consultare pe pagina web oficială a Ministerului Mediului la secțiunea destinată special pentru această procedură, link-ul: <https://mediu.gov.md/ro/content/consultarea-proiectului-planului-programului-si-transmisă-pentru-avizare-autorității-din-domeniul-sănătății> (Ministerul Sănătății) prin scrisoarea nr.04-08/1298 din 25.05.2022. Prin urmare, nu au fost primite comentarii și propuneri din partea publicului, iar Agenția Națională pentru Sănătate Publică din cadrul Ministerului Sănătății a comunicat prin scrisoarea nr. 01-13/2-2266 din 03.06.2022 obiecții și propuneri la proiectele documentelor menționate.

În rezultatul examinării și verificării informației prezentate, aplicând criteriile de determinare a necesității efectuării evaluării strategice de mediu

pentru planuri și programe conform anexei nr. 1 la Legea nr.11/2017, utilizând „tipurile de întrebări” din anexa nr. 4 la Ghidul cu privire la efectuarea procedurilor privind evaluarea strategică de mediu și urmare a consultării informației cu autoritatea din domeniul ocrotirii sănătății (Ministerul Sănătății) și cu publicul interesat, Ministerul Mediului decide că „Programul național de adaptare la schimbările climatice pînă în anul 2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia” **nu va avea efecte semnificative asupra mediului și sănătății populației și nu necesită a fi supus evaluării strategice de mediu.**

Motivele care au stat la baza prezentei decizii sunt următoarele:

Prima fază a procesului național de planificare a adaptării (PNA-1) a avut loc în 2014 prin aprobarea HG nr. 1009/2014 cu privire la aprobarea Strategiei Republicii Moldova de adaptare la schimbarea climei pînă în anul 2020 (SNASC) și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, care a stabilit primul cadru strategic național, privind avansarea rezilienței la schimbările climatice a dezvoltării sociale și economice a Republicii Moldova.

Odată cu expirarea termenului de implementare a Strategiei Republicii Moldova de adaptare la schimbarea climei pînă în anul 2020 (SNASC) și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, a apărut necesitatea actualizării cadrului strategic pentru adaptarea la schimbările climatice, inclusiv în scopul realizării angajamentelor internaționale asumate de către Republica Moldova în cadrul părților Convenției cadru a Națiunilor Unite privind schimbarea climei (CONUSC) și Acordului de la Paris, articolul 7 al căruia prevede expres angajarea părților în procesul de planificare a măsurilor de adaptare la schimbările climatice și implementarea acțiunilor și politicilor relevante.

În conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 386/2020, în scopul evaluării gradului de implementare a documentului de politici publice, precum și a eficienței utilizării resurselor financiare, a fost elaborat Raportul de evaluare finală a Strategiei Republicii Moldova de adaptare la schimbarea climei pînă în anul 2020 și, în baza rezultatelor evaluării a fost inițiată elaborarea noului cadru strategic.

Programul național de adaptare la schimbările climatice pînă în anul 2030 se bazează pe prima etapă a procesului național de planificare a adaptării (2014–2020).

Scopul „*Programului național de adaptare la schimbările climatice pînă în anul 2030 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia*” este asigurarea tranziției de la planificare la acțiune prin îmbunătățirea integrării sectoriale a măsurilor de adaptare, asigurând în același timp sinergia cu documentele de planificare existente atât în domeniul politicilor sectoriale de adaptare la schimbările climatice, cât și în domeniul gestionării riscurilor de dezastre.

În acest sens, PNASC va menține axarea pe cele șase sectoare economice cheie vulnerabile identificate (*agricultură, gestionarea resurselor de apă,*

sănătate, forestier, energetic și transporturi), dar intervalul de timp al măsurilor de adaptare se va extinde până în anul 2030 conform Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030”, obiectivelor de dezvoltare durabilă asumate în cadrul acesteia, precum și Contribuției Naționale Determinate (CND) actualizată și prezentată de Republica Moldova în temeiul prevederilor Acordului de la Paris în 2020 (toate cu un interval de implementare până în 2030).

Contextul riscului climatic și contextul politic au fost actualizate în consecință, în timp ce obiectivele strategice de adaptare au fost modernizate pentru a reflecta noile evoluții politice în domeniul schimbărilor climatice. Pe această bază au fost selectate și prioritizate opțiunile de adaptare pe sector și 5 obiective specifice ale Programului.

Fiecare obiectiv specific urmează să fie realizat prin direcții de acțiuni mai specifice, care au fost, de asemenea, dezagregate în măsuri concrete.

Astfel, obiectivul Specific 1 se referă la *aplicarea politicilor și la consolidarea capacităților* de adaptare la schimbările climatice și urmează să fie realizat prin 3 direcții de acțiune:

1. Operaționalizarea mecanismului de coordonare pentru adaptarea climatică;
2. Consolidarea capacităților instituționale pentru implementarea efectivă a măsurilor de adaptare la schimbările climatice (ASC);
3. Instruiri direcționate privind dezvoltarea capacităților pentru implementarea politicii ASC.

Obiectivul Specific 2 vizează consolidarea *bazei de cunoștințe și creșterea gradului de conștientizare* prin informații fiabile și accesibile privind adaptarea la schimbările climatice și reducerea riscului de pericole și urmează să fie realizat prin 4 direcții de acțiune:

1. Sporirea disponibilității și utilizării datelor și informației privind clima în sectoarele prioritare;
2. Dezvoltarea direcționată a capacităților privind managementul, utilizarea și partajarea informației privind clima;
3. Crearea unui sistem coordonat de colectare și gestionare a datelor privind ASC și reducerea riscului la dezastre (RRD);
4. Sporirea nivelului de conștientizare și pregătire a factorilor de decizie și a publicului general privind riscurile climatice și posibilitățile pentru adaptare.

Obiectivul Specific 3 abordează o lacună importantă identificată în evaluarea SNASC 2020 și vizează *îmbunătățirea bugetării pentru adaptarea la schimbările climatice* prin 2 direcții de acțiune specifice:

1. Integrarea considerațiilor privind ASC în bugetele sectoriale;
2. Dezvoltarea capacităților pentru integrarea ASC în planificarea bugetară și finanțarea la nivel național și local.

Obiectivul Specific 4 se referă la *integrarea ASC și reducerea riscurilor de dezastră* în planificarea strategică sectorială a investițiilor prin 3 direcții de acțiune:

1. Integrarea aspectelor de adaptare la schimbările climatice în practicile sectoriale de management;
2. Integrarea RRD climatice în planificarea dezvoltării și sporirea pregătirii pentru managementul riscului la dezastră;
3. Integrarea dimensiunii de gen în planificarea ASC și RRD și promovarea acțiunilor de adaptare la nivel comunitar.

Obiectivul Specific 5 include șase direcții de acțiune, definite pe fiecare sector prioritar (agricultură, energetic, forestier, sănătate, transporturi, apă) de sporire a rezilienței prin investiții în domeniul climei și reducerea riscului de hazarduri climatice.

Planul de acțiuni pentru implementarea Programului descrie direcțiile de acțiune pentru asigurarea adaptării sectoriale la schimbările climatice, implicațiile bugetare și sursele potențiale de finanțare, durata prevăzută și rezultatele preconizate, indicatorii de performanță și instituțiile responsabile.

În conformitate cu prevederile Contribuției Naționale Determinate Actualizate, sectoarelor economice cheie vulnerabile la schimbările climatice, pentru care urmează a fi identificate acțiuni prioritare de adaptare la schimbările climatice, rămân a fi aceleași ca și în primul Plan Național de Adaptare: *agricultură, gestionarea resurselor de apă, sănătate, forestier, energetic și transporturi*.

Planul de acțiuni va include și activități intersectoriale, orientate inclusiv spre consolidarea capacităților instituționale în domeniul schimbărilor climatice, informarea și conștientizarea părților implicate și a populației cu privire la impactul schimbărilor climatice, crearea platformei de management a cunoștințelor în domeniul schimbărilor climatice, acțiuni care vor avea un impact pozitiv asupra mediului, dar și asupra sănătății umane.

Proiectul „Programului național de adaptare la schimbările climatice pînă în anul 2030 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia” este conex cu cadrul strategic de politici relevant din sectoarele prioritare identificate, după cum urmează:

- HG nr. 102/2013 privind aprobarea Strategiei Energetice a Republicii Moldova pînă în anul 2030;
- HG nr. 698/2019 privind aprobarea Planului național de acțiuni pentru eficiență energetică 2019-2021;
- Strategia de dezvoltare cu emisii reduse (SDER) pînă în 2030 (HG nr. 1470/2016);
- Strategia dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova (HG nr. 350/2001);
- Strategia de Mediu 2014-2023 (HG nr. 301/2014);
- Strategia Națională de Sănătate Publică 2014-2020 (HG nr. 1032/2013);
- Strategia de transport și logistică 2013-2022 (HG nr. 827/2013);

- Strategia Națională pentru Siguranța Rutieră (HG nr. 1214/2010);
- Programul Național de implementare a Protocolului privind apa și sănătatea în Republica Moldova 2016-2025 (HG nr. 1063/2016);
- Strategia de alimentare cu apă și sanitație 2014-2030 (HG nr. 199/2014 și HG nr. 442/2020);
- Planurile de gestionare a riscului de inundații (HG nr. 562/2020);
- Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2014-2020 (HG nr. 779/2013);
- Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului de Irigare 2021-2030 (HG nr. 9/2021).

Proiectul „Programului național de adaptare la schimbările climatice pînă în anul 2030 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia” va constitui cadrul strategic național orientat spre avansarea rezilienței climatice a Republicii Moldova în contextul dezvoltării sociale și economice.

Principalele probleme de mediu, inclusiv de sănătate a populației, identificate pentru fiecare sector analizat, relevante pentru proiectul programului sunt:

- impacturile directe ale schimbărilor climatice și consecințelor socio-economice potențiale relevante pentru sectorul agricultură includ: schimbările de temperatură și efectele stresului termic; schimbările volumului de precipitații, intensitatea și distribuția lor sezonieră; o creștere a fenomenelor climaterice și celor potențial dăunătoare. Cinci din riscurile identificate sunt considerate a fi de prioritate înaltă: riscul înalt de secete și deficitul de apă; necesități sporite de irigare; erodarea, salinizarea solului, deșertificarea; riscul înalt de apariție a dăunătorilor, bolilor agricole și buruienilor; reducerea producției de grâu și porumb;
- sectorul energetic se confruntă la moment cu multe provocări, mai cu seamă cele ce țin de dependența de import, în special a gazului natural și produselor petroliere. Pe plan intern, încălzirea și electricitatea sunt generate în mod primar de centralele vechi, ineficiente și costisitoare de cogenerare a energiei termice și electrice. Din aceste considerente, majoritatea sistemelor energetice sunt îndeosebi de sensibile față de inundații, drept o amenințare climatică; rețelele electrice, de asemenea, sunt susceptibile la fluctuațiile de temperaturi și furtuni. Liniile de înaltă tensiune sunt vulnerabile față de furtuni și inundații, care cauzează perturbări în rețeaua de distribuție a energiei;
- riscurile asociate ecosistemelor forestiere în Republica Moldova sunt următoarele: schimbări în compoziția arboretului; schimbări în comportamentul competitiv al speciilor; schimbări în rata regenerării forestiere; sensibilitate sporită față de atacurile dăunătorilor; schimbări în condițiile fitosanitare;
- în sectorul sănătate principalele probleme sunt: rata sporită a morbidității și mortalității cauzate de valurile de căldură; număr sporit de boli cauzate de poluarea aerului; risc înalt de boli alergice; risc înalt de secete și deficit

de apă; frecvență și intensitate sporită a inundațiilor; incidență sporită a bolilor transmise prin apă și alimente. Efectele schimbărilor climatice asupra sănătății publice, de asemenea, depind de zona geografică și condițiile de habitat. În acest context, trebuie să fie evidențiați doi factori importanți de impact și anume: accesul la apă potabilă și calitatea aerului. Conform Raportului Național privind implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova, în 2018 circa 30% din populația țării nu dispunea de acces la apă potabilă sigură, inclusiv 2,7% populație urbană și 54,9% populație rurală;

- sectorul transporturilor este într-o stare deplorabilă, flota de vehicule fiind învechită; acesta este foarte vulnerabil față de fenomenele climatice extreme ce deteriorează infrastructura, sporesc întârzierile transportului și afectează economia națională prin sporirea costurilor publice. Standardele și normele aplicate în proiectarea drumurilor publice nu corespund tendințelor de dezvoltare în sector și produc infrastructură care nu este adecvată nici pentru fluxul de trafic rutier, nici pentru noile condiții climatice;
- în sectorul apă, riscurile identificate considerate de înaltă prioritate în SNASC 2020 rămân aceleași și pentru ciclul de planificare PNA-2: risc crescut de secetă și insuficiență de apă care conduc la creșterea cerințelor de irigare; creșterea frecvenței și intensității inundațiilor; modificări ale debitelor râurilor atât creștere, cât și scădere; poluare mai mare a apei cu pesticide și îngrășăminte din cauza scurgerii mai mari și indici de calitate a apei (mineralizare, duritate, oxigen dizolvat etc.) afectați de factori climatici și neclimatici care vor amplifica efectul reciproc.

Tipurile de proiecte/acțiuni incluse în proiectul Programului și Planului de acțiuni care fac parte din categoria celor stabilite în anexa nr. 2 la Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului, pentru care este de așteptat să fie necesară evaluarea impactului asupra mediului:

-în sectorul energetic: sporirea capacităților producerii locale de energie prin susținerea investițiilor în energia regenerabilă (construcția de centrale eoliene, centrale solare, centrale energetice cu biogaz, centrale energetice pe biomasă);

-în sectorul forestier: sporirea gradului de împădurire a teritoriului țării prin plantarea culturilor forestiere reziliente la schimbări climatice (plantații noi de culturi forestiere); împădurirea fâșiilor riverane de protecție a apelor și a bazinelor de apă;

-în sectorul transporturi: dezvoltarea infrastructurii durabile a transportului, în bază de standarde noi care includ considerațiunile privind protecția climei (drumuri);

-în sectorul apă: realizarea evaluării utilizării inundației controlate (tipul polder); adoptarea de măsuri mai bune pentru managementul cererii de apă prin reactivarea utilizării instrumentelor relevante (recoltarea apei pluviale, bazine

de acumulare a scurgerilor, etc.); infrastructura de control a inundațiilor și viiturilor care va fi reabilitată/creată.

Proiectele de investiții propuse în Programul național de adaptare la schimbările climatice pînă în anul 2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pot avea un impact nesemnificativ asupra mediului. De asemenea, PNASC va avea efecte pozitive și asupra sănătății umane.

Abordarea adaptării la schimbările climatice la nivel național va fi una sistemică, intersectorială, integrată în politicile sectoriale relevante, precum și axată pe cunoștințe și evaluări actualizate ale riscurilor pentru sectoarele vulnerabile.

Bazându-se pe experiența din primul ciclu PNA, noul document de programare va viza consolidarea sinergiilor atât pe verticală - între diferite niveluri de guvernare, cât și pe orizontală - între sectoarele afectate de schimbările climatice.

În măsura posibilităților, procesul național de adaptare se va orienta mai mult spre nivelul local.

Avizul de evaluare prealabilă se emite cu următoarele condiții:

1. Respectarea prevederilor cadrului normativ național și internațional în procesul de definitivare a proiectului Programului național de adaptare la schimbările climatice pînă în anul 2030 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia.
2. Notificarea autorității competente pentru protecția mediului (Ministerul Mediului), dacă intervin modificări sau extindere a măsurilor sau acțiunilor prezentate în informația asupra proiectului Programului național de adaptare la schimbările climatice pînă în anul 2030 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia, inclusiv includerea de activități care cad sub incidența anexelor nr. 1 și nr. 2 la Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului.

Prezentul aviz este valabil de la data emiterii, pe toată perioada de valabilitate a Programului național de adaptare la schimbările climatice pînă în anul 2030 și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia, dacă nu intervin modificări ale acestuia.

Prezentul aviz reprezintă un act administrativ, iar nerespectarea condițiilor acestuia constituie temeiul unei acțiuni în justiție în ordinea procedurală de contestare a actelor administrative stabilită în Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018.

Secretar de stat

Iordanca-Rodica IORDANOV